

Plan(ed) B

GWEITHGAREDD DARGANFOD

AMCANION Y GWEITHGAREDD

- Archwilio cynefinoedd naturiol anifeiliaid a'r hyn y gallwn ei wneud i ofalu amdanynt.
- Edrych ar yr effaith y mae bodau dynol yn ei chael ar amgylcheddau anifeiliaid a beth mae hyn yn ei olygu i'r blaned.
- Meddwl am anifeiliaid mewn caethiwed ac a allwn ddiwallu eu hanghenion.
- Nodi ffyrdd y gallwn helpu anifeiliaid gwyllt.
- Deall pam y dylem ofalu am anifeiliaid gwyllt.

ADNODDAU

- 'Plan(ed) B' PDF rhyngweithiol i arwain disgyblion trwy'r gweithgareddau.

Oherwydd natur y pynciau sy'n cael eu trafod yn y rhaglen Dosbarth Tosturiol, mae'n bwysig ystyried sut allai plant gwahanol ymateb i'r trafodaethau. I gael rhagor o wybodaeth ynglŷn â chreu amgylchedd dysgu ac addysgu diogel, darllenwch y canllawiau ar dudalen chwech i wyth yn y ddogfen Drosolwg Athro, y gellir ei lawrlwytho o: **rspca.org.uk/ccresources**.

Gellid cyflwyno'r gweithgareddau hyn yn yr un wers neu eu lledaenu dros ychydig o sesiynau, yn dibynnu ar anghenion eich myfyrwyr. Nid ydym wedi nodi amseriadau i ganiatáu hyblygrwydd ar gyfer gwahanol leoliadau.

Plan(ed) B

YSGOGIAD

Bydd y sesiwn hon yn helpu plant i ddeall sut y gall ymddygiad dynol niweidio anifeiliaid yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol trwy ddinistrio cynefinoedd, llygredd a gollwng sbwriel. Gallwch hefyd archwilio rhai ffyrdd y gallai plant a'u teuluoedd gymryd camau i leihau eu heffaith ar y blaned a gwarchod bywyd gwyllt.

Gofynnwch i'r plant enwi rhai anifeiliaid o wahanol grwpiau; domestig, gwyllt, fferm, ac egsotig. Gan ddefnyddio **sleid dau**, cyflwynwch y gair 'diflanedig' a gofynnwch i'r dosbarth a allan nhw ddweud wrthyh chi beth mae'n ei olygu. Esboniwch fod difodiant rhywogaeth yn digwydd pan nad oes mwy o'r math hwnnw o anifail ar y blaned yn y gwyllt.

Defnyddiwch y delweddau ar y sleidiau nesaf i'w hannog i feddwl sut brofiad fyddai pe na bai anifeiliaid ar y blaned. Gallwch ddangos lluniau ychwanegol yn dibynnu ar yr anifeiliaid a awgrymodd eich plant yn gynharach.

Archwiliwch rai o'r cwestiynau canlynol i alluoedd eich grŵp.

- Sut le fyddai'r blaned pe na bai ganddi unrhyw anifeiliaid? Meddyliwch am y buddion y mae anifeiliaid yn eu cynnig i'n bywydau.
- Beth allai beri i anifeiliaid gwyllt ddiflannu? Er enghraifft, gormod o ysglyfaethwyr, dim digon o fwyd, difrod i gynefinoedd ac amgylcheddau, llygredd.
- Beth mae bodau dynol yn ei wneud a allai effeithio ar oroesiad anifeiliaid gwyllt? Er enghraifft, torri coedwigoedd i lawr a niweidio cynefinoedd, gollwng sbwriel, plastig yn y môr, hela.

Cofnodwch eu hatebion ar **sleid un ar ddeg**. Gallwch ofyn iddynt ymhelaethu ar eu hatebion i'r cwestiynau hyn ar ddiwedd y sesiwn i fesur dysgu.

Plan(ed) B

YSGOGIAD (PARHAD)

Un o'r pethau y gall plant uniaethu'n uniongyrchol â nhw a dylanwadu arnynt yn eu bywydau eu hunain yw llygredd a sbwriel. Archwiliwch gyda'r dosbarth sut maen nhw'n meddwl y gallai taflu sbwriel effeithio ar anifeiliaid. A yw'r sbwriel yn ddiogel i'w fwyta? A fyddent yn hoffi byw gyda sbwriel yn eu cartref? Bydd ychwanegu'r elfen bersonol hon yn annog dealltwriaeth o pam nad yw sbwriel yn dda i anifeiliaid.

Gallech hefyd gyflwyno'r cysyniad o ddatgoedwigo. Esboniwch y gall ein hangen i ddefnyddio papur yn yr ystafell ddosbarth ac olew yn y bwydydd rydyn ni'n eu gwneud weithiau effeithio ar le mae anifeiliaid yn byw. Gallwn ddylanwadu ar hyn trwy feddwl am yr hyn rydyn ni'n ei brynu, er enghraifft edrych am eitemau wedi'u gwneud o ddeunyddiau wedi'u hailgylchu neu'n gynaliadwy.

GWAITH CARTREF

Gallai'r disgyblion weld beth sydd yn eu cartrefi a sut y gallant ei daflu mewn ffordd nad yw'n effeithio ar anifeiliaid. Os na all y plant drosglwyddo eu gwybodaeth, gellid anfon rhestr o opsiynau adref i rieni eu ticio i weld a allant wneud unrhyw newidiadau, e.e. ail-ddefnyddio bagiau plastig, torri dalwyr cylch plastig i fyny, ac ailgylchu sbwriel pan fo'n bosibl.

Plan(ed) B

GWEITHGAREDD

Mae'r gweithgaredd hwn yn edrych ar gylch bywyd syml i weld beth allai ddigwydd pe bai un anifail mewn cadwyn fwyd yn marw.

Sleidiau 20-21: Gan ddefnyddio'r delweddu o'r anifeiliaid o'r sleidiau hyn, gofynnwch i'r dosbarth pa anifail sy'n bwyta pa fwyd.

Esboniwch mai cylch bywyd yw'r ffordd y mae gwahanol anifeiliaid yn dibynnu ar anifail arall i oroesi. Defnyddiwch yr enghraifft ar y sleid i arddangos, ac yna gorchuddiwch un anifail a gofynnwch i'r dosbarth ddychmygu bod yr anifail hwn wedi diflannu.

Archwiliwch gyda'r dosbarth pa anifeiliaid sy'n cael eu heffeithio gan ddiflaniad yr anifail hwn. Er enghraifft, os mai'r llwynog yr ydych wedi'i dynnu, trafodwch sut y gallai gweddill y boblogaeth anifeiliaid dyfu ond gyda rhai problemau posibl.

Bydd y boblogaeth gynyddol o lygod a chwingod yn bwyta'r holl ffrwythau, glaswellt a dail - gan adael dim ar ôl. Beth fydd yn digwydd pan nad oes gan y llygod a'r cwingod unrhyw fwyd i'w fwyta?

Bydd gan y dylluan lawer o gwingod a llygod i'w bwyta gan fod y llwynogod wedi darfod. Ond pan fydd y cwingod a'r llygod yn marw o ddiffyg bwyd, beth fydd y tylluanod yn ei fwyta wedyn?

Tynnwch rywogaeth arall o'r gadwyn a gweld a allan nhw weithio allan beth fydd yn digwydd y tro hwn.

Plan(ed) B

TRAFODAETH

Sleid 21: Arweiniwch drafodaeth am yr hyn a fyddai'n digwydd pe bai bodau dynol yn dinistrio cynefin llew. A fyddai'n iawn cadw'r anifeiliaid hyn mewn swau fel nad ydynt yn darfod? A ellid eu bridio o gwbl fel y gallent gael eu rhyddhau? A ellir bodloni eu hanghenion mewn caethiwed?

Sleid 22: Defnyddiwch y sleid hon i drafod beth mae'r RSPCA yn ei feddwl am sut y dylem ofalu am anifeiliaid. Archwiliwch a yw'r plant yn credu bod gennym gyfrifoldeb i ofalu am anifeiliaid.

Sleid 23: Gofynnwch i'r plant awgrymu anifeiliaid gwyllt y maent wedi'u gweld yn eu hardal leol, neu wrth dreulio amser yn yr awyr agored. Gofynnwch iddynt feddwl am sut mae'r anifeiliaid hyn yn dibynnu ar ei gilydd ac ar blanhigion i oroesi? Heblaw am fwyd, beth arall sydd angen ar rai o'r anifeiliaid hyn i fod yn hapus ac yn iach? Gallai'r awgrymiadau gynnwys coed a deunydd nythu ar gyfer adar, pridd i dwrio dan ddaear i gwningod a moch daear, llefydd diogel i guddio i lygod.

Sleid 24: Arweiniwch drafodaeth am beth yw anifail gwyllt a defnyddiwch rai o'r enghreifftiau y gallech fod wedi'u trafod yn gynharach yn y sesiwn.

Beth ydym yn ei olygu wrth ddweud anifail gwyllt?

Mae'r RSPCA yn ystyried mai 'anifeiliaid gwyllt' yw'r rhai nad ydynt yn byw gyda bodau dynol; gwiriwch a allant feddwl am unrhyw rai. Helpwch nhw â chliwiau sy'n cynnwys rhai fel moch daear, adar, morloi, nadroedd anwes ac unrhyw beth arall y gallant feddwl amdano. Pryder yr RSPCA yw, a yw bodau dynol yn achosi dioddefaint.

Gall gweithgareddau pobl megis adeiladu tai newydd ar ben cynefinoedd bywyd gwyllt a thaflu sbwriel achosi dioddefaint neu effeithio ar anifeiliaid gwyllt mewn sawl ffordd wahanol.

Weithiau rydym yn gweld anifeiliaid gwyllt yn cael eu cadw gan bobl. Ble gallen ni weld anifail gwyllt?

Plan(ed) B

TRAFODAETH (PARHAD)

Sleid 25: Gall rhoi'r hyn mae ei angen ar anifeiliaid gwyllt mewn caethiwed, e.e. swau, fod yn heriol. Mae'r amgylchedd caeth gorau yn dynwared elfennau o amgylchoedd naturiol yr anifail yn y gwyllt. Mewn rhai amgylcheddau caeth, mae'n well peidio â chadw rhai anifeiliaid gwyllt o gwbl, gan na allwn ddiwallu eu hanghenion. Mae hyn yn cynnwys primatiaid fel anifeiliaid anwes, anifeiliaid mawr fel eliffantod a bywyd gwyllt morol megis morfilod neu ddolffiniaid.

Dylai pob anifail, gan gynnwys anifeiliaid gwyllt, fod yn ddiogel rhag niwed a dioddefaint.

Mae'r RSPCA yn credu na ddylid cadw anifeiliaid gwyllt mewn syrcasau nac at ddibenion adloniant gan na allwn ddiwallu eu hanghenion yn y sefyllfaoedd hyn.

Mae'r RSPCA yn trin anifeiliaid gwyllt sydd wedi'u hanafu, wedi'u hamddifadu ac sy'n sâl yn ei ganolfannau bywyd gwyllt a'i nod yw eu dychwelyd i'r gwyllt.

TASG

Rhannwch y dosbarth yn grwpiau, a rhoi llun o anifail yn ei gynefin naturiol i bob grŵp. Dylai pob grŵp drafod ym mha gynefin(oedd) y mae eu hanifeiliaid yn byw ynddo/ynddynt a beth yw eu hanghenion. Mae croeso i chi eu hannog trwy ddefnyddio'r We.

Yna dylai plant ystyried beth fyddai'n digwydd i'r anifail yma pe byddai ei gynefin yn cael ei dynnu oddi arnynt. Os ydynt wedi gweld yr anifail hwn yn agos, anogwch nhw i feddwl a oedd hyn yn y cynefin naturiol neu mewn caethiwed. Ym mha ffyrdd na fyddai'r cynefin amgen hwn yn addas i'r anifail? Gallwch gymhwyso'r drafodaeth hon i unrhyw anifail. Er enghraifft, gofynnwch i'r dosbarth beth fyddai'n digwydd i wiwerod pe byddech chi'n cael gwared â pharciau a choed. Ble fydden nhw'n chwilota am hadau a chnau? Ble fyddai eu nyth? A allan nhw adeiladu nyth heb ddeunyddiau? Naill ai printiwch atebion o'r rhyngwyd neu os ydynt yn gallu, ceisiwch eu darlunio neu eu hysgrifennu.

Plan(ed) B

CRYNODEB Y SESIWN

Gwahoddwch y disgyblion i ailedrych ar eu hymatebion cychwynnol a gofnodwyd ar **sleid un ar ddeg**. Edrychwch a allan nhw gofio pwyntiau o'r wers a gobeithio y dylech chi allu ychwanegu mwy at eich rhestr.

Os oes gennych amser fe allech chi hefyd ychwanegu'r cwestiynau canlynol i'r drafodaeth.

- Sut le fyddai'r byd heb fodau dynol?
- Pwy sy'n berchen ar y blaned?
- Beth mae anifeiliaid gwyllt yn ei roi inni?

Plan(ed) B

ADNODDAU ESTYNIAD

Er mwyn defnyddio'r dysgu o'r sesiwn canfyddiad hon ymhellach, gallech archwilio ein gweithgareddau estyniad awgrymedig.

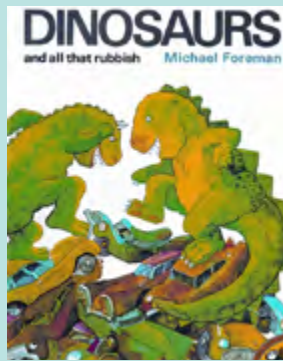
Llyfrau

© A. E. T. Browne & Partners 1992

Zoo
by Anthony
Browne

© Michael Foreman 1994

**Dinosaurs
and all that rubbish**
by Michael Foreman

© Colin Thompson 1992

**The Paperbag
Prince** by
Colin Thompson

Adnoddau Ar-lein

- Archwiliwch effeithiau llygredd a sbwriel ar anifeiliaid gwyllt fel moch daear, gwylanod, morloi a draenogod trwy wyllo'r **fideo RSPCA** hwn. Ystyriwch drefnu sesiwn casglu sbwriel gyda'ch dosbarth. Defnyddiwch **gyfres taflenni'r RSPCA 'Living with'** i edrych ar sut y gall bodau dynol ac anifeiliaid gwyllt rannu cynefinoedd, a dysgu sut i fodloni anghenion lles anifeiliaid gwyllt penodol
- Archwiliwch adnoddau'r RSPCA ynghylch **anifeiliaid a gedwir mewn caethiwed** a dysgu am eu barn am **anifeiliaid syrcas**. Gallai'r plant ysgrifennu a pherfformio hysbyseb deledu neu greu poster i arddangos eu dealltwriaeth
- Os ydych chi eisiau ysbrydoli eich dosbarth gyda mwy o ffilmiau am les anifeiliaid, cymerwch olwg ar sianel YouTube yr RSPCA **[youtube.com/rspcauk](https://www.youtube.com/rspcauk)**

Gweithgareddau eiriolaeth

BETH NESAF?

Os mai dyma eich gweithgaredd Canfyddiad cyntaf, dewiswch weithgaredd ysgogol arall i'w gwblhau gyda'ch disgyblion.

Os ydych chi eisoes wedi cwblhau o leiaf dau weithgaredd Canfyddiad, dewiswch weithgaredd Eiriolaeth a fydd yn darparu mynediad i'ch dosbarth at y gystadleuaeth Compassionate Class. Rydym wedi cynnwys gweithgareddau Eiriolaeth awgrymedig isod sy'n gysylltiedig i'r gweithgaredd Canfyddiad hwn.

OS OEDDECH CHI'N HOFFI'R GWEITHGAREDD CANFYDDIAD 'PLAN(ED) B', BETH AM ROI CYNNIG AR Y GWEITHGAREDDAU HYN

MINI FI

Gofynnwch i'r dosbarth ystyried y gwahaniaethau yn sut fyddai'n rhaid i ni fyw pe byddem yr un maint â phryfed? Pam fod pryfed yn bwysig? Yna, naill ai;

- Ymchwil plant, dychmygwch a chynllunio byd ble mae bodau dynol yr un maint â phryfed. Crëwch bobl fach o glai a thynnu lluniau ohonynt gyda gwrthrychau cyffredin neu ysgrifennu straeon neu gynyrchiadau drama yn eu defnyddio
- Rhannwch ddelweddau o fodelau bach iawn a deunyddiau ar wefan yr ysgol a gofyn i wylwyr ystyried yr effeithiau dynol ar anifeiliaid, a sut mae dychmygu eu hunain yn fach wedi eu helpu i edrych o'r newydd ar bryfed

BYD GWLYPACH

Dychmygwch beth fyddai'n digwydd os byddai llifogydd ar y tir. Gweithiwch gyda'ch gilydd i greu dinas danddwr. Sut fydd bodau dynol, anifeiliaid tir a chreaduriaid y môr oll yn bodoli a byw gyda'i gilydd yn yr un amgylchedd?

- Ystyriwch sut i gyfathrebu peryglon bodau dynol i anifeiliaid gwyllt i gymuned yr ysgol. Gellir mynegi syniadau trwy greu murlun anferth, golygfa cardfwrdd gyda deunyddiau wedi eu hailgylchu, diorama, neu ysgrifennu drama